

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Ревизијата на успешност е спроведена со цел да се даде оценка за ефикасноста и ефективноста на воспоставениот систем на финансиско управување и контрола и внатрешната ревизија.

Поглавјето Ревизорски наоди ги содржи ревизорските прашања и одговорите на поставените цели на ревизијата утврдени во проблематичните подрачја, утврдените состојби како и препораки кои ревизијата ги дава со цел да се отстранат причините за констатираните неправилности и состојби.

Со ревизијата на успешност констатиравме ризични области кон кои ја насочивме ревизијата со цел да дадеме одговор на поставените ревизорски прашања кои се однесуваат на овој процес. Основната ревизорска цел на оваа ревизија е поставена во следното прашање:

- Дали се преземени потребните активности за воспоставување и обезбедување на ефикасност и ефективност на системот на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија.

Со анализата на законската регулатива и подзаконските акти, извршената ревизија кај субјектот, произлегоа неколку значајни подрачја во делот на функционирањето на овој систем кои беа предмет на подетално анализирање:

1. Правната рамка и стратешките документи
2. Финансиско управување и контрола, и тоа:
 - 2.1. Оценка на основните компоненти,
 - 2.2. Функционирање на процесите: утврдување на ефективноста на системот на интерни контроли при спроведувањето на набавките и плаќањата и заштита на средствата и обврските (инвентарисување на средствата и обврските).
3. Внатрешна ревизија.

Како резултат на извршената ревизија на успешност за добивање одговор на поставената цел, констатиравме одредени состојби и слабости во горенаведените ризични области.

1. Правна рамка и стратешки документи

Во рамките на ризичната област која ги третира прашањата од Правна рамка и стратешки документи ревизијата се фокусираше на детектирање на евентуални слабости, недоречености и потенцијални ризици во законската регулатива кој може да влијаат на воспоставувањето и функционирањето на финансиското управување и контрола.

Со извршената ревизија утврдивме дека постои неусогласеност помеѓу одредбите од ЗЈВФК и Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор во делот на опфатот (воспоставување) на финансиското управување и

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 13

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

контрола кои се објавени врз основа на член 13 од истиот закон и се на сила во Република Македонија. Имено согласно одредбите на ЗЈВФК, финансиското управување и контрола се воспоставува кај буџетските корисници од законодавната, извршната и судската власт, фондовите, општините и градот Скопје, при што во членот 4 изземени се агенциите како субјекти кои се должни да воспостават систем на финансиско управување и контрола. Од друга страна во објавените Стандарди за внатрешна контрола во јавниот сектор не е направена ваква дистинкција на субјекти кои се обврзани на воспоставување на систем на финансиско управување и контрола и истите се однесуваат на сите субјекти од јавниот сектор вклучително и агенциите.

Имајќи во предвид дека субјекти од јавниот сектор се корисници на средства од Буџетот на Република Македонија, фондовите, општините и градот Скопје, агенциите и другите институции основани со закон, јавните претпријатија, јавните установи и други правни лица кои се во државна сопственост или во кои државата е акционер, чие основање се врши со цел да извршуваат дејности од јавен интерес, притоа почитувајќи ги принципите на сигурност во давањето на услугите, континуитет и квалитет на услугата и транспарентност во работењето, раководството на агенцијата презело активности за воспоставување на систем на интерни контроли насочени кон остварување на целите на агенцијата.

Со извршената ревизија се констатирани следните состојби и дадени се образложенија, и тоа:

Во функција на дефинирање на општите и посебните цели на агенцијата изготвени се стратешките и програмските документи. АЕК има донесено Петгодишна регулаторна стратегија на АЕК, од април 2012 година и Програма за работа на АЕК за 2013 година.

АЕК во рамките на ризичната област Правна рамка и стратешки документи во месец февруари 2015 година има изготвено и донесено **Стратегија за управување со ризици**, со која е утврдена политиката за управување со ризиците (детално во точка 2.1.2.).

Донесените стратешки документи и законската рамка која го регулира работењето на АЕК е основа за воспоставување на систем на финансиско управување и контрола кој во иднина треба да се надградува.

2. Финансиско управување и контрола

2.1. Компоненти на финансиското управување и контрола

Во рамките на ризичната област која третира прашања од **финансиското управување и контрола**, ревизијата имаше за цел да даде одговор на повеќе ревизорски прашања поврзани со компонентите:

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 14

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- 2.1.1. Контролна средина;
- 2.1.2. Управување со ризиците;
- 2.1.3. Контролни активности;
- 2.1.4. Информации и комуникации;
- 2.1.5. Мониторинг.

Во функција на градење на одговори зад секое од поставените прашања, утврдени се следните состојби, дадени се образложенија и препораки за надминување на утврдените состојби и тоа како што следува:

2.1.1. Контролна средина

Контролната средина го определува начинот на организирање на субјектот, размислувањето и стилот на работење на менаџментот и вработените и влијае врз утврдување на структурата на контролата. Таа е основа за сите останати компоненти на внатрешната контрола, обезбедувајќи дисциплина и структура.

Со ревизијата на воспоставените елементи на контролното опкружување (личен и професионален интегритет, начин на размислување и стил на работење, организациона структура, политики и практики на управување со човечки ресурси и компетентност на вработените) се констатирани следните состојби:

- Согласно одредбите од ЗЕК и Статутот, Комисијата има донесено Правилник за внатрешна организација на стручната служба на АЕК, од јули 2010, со измена и дополнување, во ноември 2010 година, и Правилник за систематизација на работите и задачите во стручната служба на АЕК од јули 2010, со измена и дополнување, во ноември 2010 година. Со актите е дефинирана организационата структура и за секоја служба, сектор и одделение се дефинирани компетентностите, одговорностите, задачите и обврските на вработените. Во АЕК предвидени се 5 служби и 7 сектори, со 15 одделенија, во кои се систематизирани работни места со вкупно 160 извршители, а пополнети се 138.
- Согласно Правилникот за систематизација на работните места, формирани се Сектор за финансии и сметководство и Служба за внатрешна ревизија. Според Прегледот за систематизирани и пополнети работни места, заклучно со ноември 2014, во Секторот за финансии и сметководство, предвидени се работни места со вкупно 12 извршители, а пополнети се 11.
- Донесени се интерни акти, упатства и правилници за финансиско и сметководствено работење и за попис, како и Процедури за работа по ISO стандарди 9001:2008, наведени во список на процедури и

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 15

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Прирачник за квалитет, од октомври 2014 година. Во ноември 2012 година АЕК има добиено Сертификат ISO 9001:2008, стандард за управување за квалитет, со важност до 3 ноември 2015 година.

- За вработените во АЕК се применуваат одредбите од ЗРО. При извршувањето на работните задачи се применуваат одредбите од Етичкиот кодекс на вработените во стручната служба на АЕК од јуни 2012, Правилникот за работниот ред и дисциплината на вработените во стручната служба на АЕК од 2005 година, Правилникот за службена облека на вработени во стручната служба на АЕК од 2011 и Правилникот за условите и начин на користење на службени моторни возила на АЕК, од 2006 година.
- Согласно член 24 од ЗЕК, во март 2014 година, од страна на директорот, дадени се овластувања на советниците во Кабинетот на директорот, за координирање на работењето во одделни сектори и служби.
- За вработувањето, оценувањето, обучувањето, унапредувањето, наградувањето/поправните мерки се применуваат одредбите од ЗРО, Статутот и интерните акти на АЕК.
- Согласно ЗРО, унапредувањата, се вршат преку измена на договорите за вработување со потпишување анекс на договорот. Во досегашниот период во АЕК нема наградување на вработените.

Врз основа на наведеното се констатира дека во АЕК се преземени потребните активности за намалување на ризиците и обезбедување на контролно опкружување кое ќе овозможи воспоставување и непречено функционирање на системот на финансиско управување и контрола и остварувањето на посебните и општите цели на субјектот.

2.1.2. Управување со ризиците

Управувањето со ризикот како процес на утврдување, проценка и контрола на можните настани или состојби, кои може да имаат негативно влијание врз постигнувањето на целите на субјектот, игра значајна улога во изборот на соодветни контролни активности кои треба да се преземат, заради обезбедување разумно уверување дека целите ќе бидат остварени. Субјектот, за да ја постигне својата мисија и целите, треба да управува со ризиците од причина што истите може да имаат влијание врз извршувањето на работите и постигнување на посакуваните резултати. Управувањето со ризиците опфаќа: утврдување на целите, планирање, координација, следење на извршувањето и управување со ризикот. Со ревизијата, во делот на управување со ризикот, констатирани се следните состојби:

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 16

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- АЕК има донесено Петгодишна регулаторна стратегија на АЕК од април 2012 година и Програма за работа на АЕК за 2013 година. Годишните програми се носат врз основа на расположливите ресурси односно планираните средства во финансискиот план.
- Директорот, за секоја активност обезбедува следење на извршувањето преку релевантни квантитативни и квалитативни индикатори, вклучувајќи ги и оние што се однесуваат на економичност, ефикасност и ефективност, преку неделни колегиуми кој ги организира шеф на кабинет со сите раководни структури, а со советниците на дневна основа. За секој квартал се изготвуваат квартални извештаи кои ги изготвуваат раководителите на сектори/служби, а шефот на кабинет ги координира и го изготвува како заеднички документ, кои се доставуваат до Комисијата на усвојување. Секој раководител поднесува извештај за реализација на проектите, а на крајот на годината се изготвува годишен извештај за работењето на АЕК, кој се доставува до Комисијата. Директорот презема корективни мерки во случај кога постои отстапување на извршувањето во однос на целите.
- Во февруари 2015 година, во АЕК донесена е Стратегија за управување со ризици, согласно Стандардите за внатрешна контрола во јавен сектор. Исто така, во месец март 2015 година, директорот донел решение со посебно овластување за координирање на воспоставувањето на процесот на управување со ризиците.
- Во март 2015 година, со решение донесено од директорот, назначено е лице за неправилности, согласно ЗЈВФК и Уредбата за постапката за спречување на неправилности, начинот на меѓусебната соработка, формата, содржината, роковите и начинот за известување за неправилностите.

Врз основа на наведеното се констатира дека во АЕК се преземени активности за воспоставување и зајакнување на системот за управување со ризици во функција на остварување на целите на субјектот, со тоа што во наредниот период да се преземат активности за имплементација на донесениот акт за управување со ризици.

2.1.3. Контролни активности

Контролни активности се политики и постапки воспоставени за справување со ризиците и постигнување на целите на субјектот. За да бидат ефективни, истите треба да бидат соодветни, да функционираат постојано според план во текот на целиот период, и да бидат рентабилни, сеопфатни, разумни и директно да се поврзани со контролните цели.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 17

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Контролните активности служат за откривање и спречување на ризици, и истите вклучуваат: постапки за овластување и одобрување, контрола врз пристапот до ресурсите и евиденциите, проверки, усогласувања, прегледи на оперативното извршување, прегледи на работењето, процесите и активностите и надзор. Со спроведените интервјуа, снимање на активностите и разгледување на подзаконските акти и стратешки документи, утврдени се следните состојби:

- Во 2007 година донесен е Правилник за процедурите на финансиското и сметководствено работење на АЕК, со три измени заклучно со 2011 година. За пописот донесено е упатство, а за набавките и плаќањата донесени се процедури за финансиски прашања и за процесот на ЈН по ИСО стандарди.
- Согласно измените во Правилникот, во април 2011 година, предвидено е спроведување на внатрешна финансиска контрола преку финансиски контролори, различни лица, кои ќе вршат ex - ante и ex – post контроли. Со процедурата за финансиски прашања, ex – ante финансиската контрола ја врши раководителот на одделението за финансии и сметководство, а раководителите на секторите за кои е наменета набавката потпишуваат изјава дека стоката е примена, односно работата или услугата е извршена. Ex - post финансиска контрола, во Секторот за финансии и сметководство, врши вработен на работно место стручен соработник. Овластено лице за плаќање, според картоните за депонирани потписи, е директорот.
- Раководителот на Секторот за финансии и сметководство врши надзор преку доставени дописи до банките за исплата на средства, согласно финансискиот план, квартални и годишни извештаи, изработка и потпишување на Годишниот извештај за извршување на финансискиот план на АЕК за 2013 година, кој се доставува на одобрување на Комисијата, и се објавува на веб страна на АЕК. Доколку при спроведувањето на контролата се утврдат отстапувања, се преземаат корективни дејствија преку враќање на фактурите и ситуациите до избраните економски оператори во постапка за ЈН, во случај кога постои отстапување од договорот.
- Во 2013 година, во АЕК обезбеден е пристап и заштита на објектите преку пополнување на работните места портири – чувари во Службата за заеднички работи. Постои систем на електронско евидентирање на работно време на вработените со лична идентификација преку картица. Од јуни 2014 година, обезбедена е заштита на објектите преку ангажирана фирма, избрана на тендер, согласно Правилникот за начинот на вршење на видео надзор.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Со извршената ревизија на интерните акти, воспоставениот информациски систем, пропишаната организациона структура и системот на интерни контроли кои ги применува АЕК, се констатирани следните состојби:

- Во АЕК има посебна организациона единица за ИТ со работни места за лица од областа на ИТ.
- Агенцијата има донесени ИТ политики и процедури за користење како и годишна програма за работа на ИТ, а во месец февруари 2015 година донесена е ИТ стратегија за развој, за период од 2015-2019 година.
- Има резервна копија на податоци (backup) на посебен медиум, и копија на надворешна локација.

Погоре наведените состојби упатуваат дека во АЕК се воспоставени контролни активности на база на донесени политики и воспоставени постапки за справување со ризиците со цел постигнување на целите и задачите на субјектот, со тоа што во наредниот период да се преземат активности за имплементација на донесената повеќегодишна ИТ стратегија за развој(2015-2019).

2.1.4. Информации и комуникации

Една од компонентите на финансиското управување и контрола се информациите и комуникациите. Информациите и комуникациите опфаќаат: информирање, комуникација, кореспонденција, претпоставки, преоценување и известување за неправилности. Со ревизијата во АЕК во однос на информациите и комуникациите се констатирани следните состојби:

- Директорот и Комисијата, како органи на АЕК, добиваат информации за извршување на буџетот/финансиски план, употреба на ресурси и остварување на стратешки, годишни и оперативни планови преку: одржување на дневни состаноци со советниците на кабинетот; неделни колегииуми со директорот, на кој присуствуваат советниците на кабинетот, за текот и реализацијата на одделни активности, како и во врска со донесувањето на финансискиот план и планот за јавни набавки; квартални извештаи, изработени од секој сектор во АЕК, со податоци за реализирани активности од секое одделение и Годишен извештај за работењето на АЕК за 2013 година, со податоци за реализираните расходи и приходи, годишната сметка и финансиските извештаи за двете сметки со извештаи од независен ревизор.
-
- Постои развиен ефикасен систем на комуникација (внатрешна и надворешна, хоризонтална и вертикална), преку: воспоставен начин на комуникација по пат на електронска пошта, писмени наредби/

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

задолжувања, давање задачи на колегиуми, информирање за извршување на редовните работни задачи, усни наредби; објава на информации и настани на веб страната на АЕК; одржување на јавни состаноци со заинтересирани странки, два пати годишно, согласно Правилникот за транспарентност; прием на странки во секое време, кои се насочуваат кај соодветниот раководител или соодветниот вработен; бесплатен телефонски број за консултации во врска со претплатничките договори и спорови; посебна веб страна за поднесување на приговори против оператори од крајни корисници, по електронски пат, означено со “komuniciraj. Mk”.

- Воспоставената комуникација ги дефинира крајните рокови за известување во рамките на АЕК и надвор спрема институциите, како и го дефинира изготвувањето на извештаи кои се презентираат пред директорот или се доставуваат до надворешни институции. Годишниот извештај за работењето на АЕК, се доставува до Собранието на РМ, на разгледување.
- Во случај на постоење на одредени нерегуларности кај одделни вработени, истите ги пријавуваат кај раководителот на секторот, кој ги проследува до шеф на кабинет и до директорот. Од страна на директорот, не се доставени извештаи до Управата за финансиска полиција.

Согласно наведеното, во делот на информации и комуникации, воспоставен е начин на информирање и комуницирање кој овозможува остварување на посебните и општите цели на субјектот.

2.1.5. Мониторинг

Преку мониторингот како компонента на финансиското управување и контрола се проверува соодветното функционирање на системот на ФУК, кое што треба да се одвива преку постојано следење, самопроцени и внатрешни ревизии.

Субјектот треба да изготви планови и програми за оценување на внатрешната контрола. Раководителот на субјектот треба да обезбеди континуирана проверка и оценување на функционирањето на внатрешната контрола и нејзините елементи. Нефункционирањето или други утврдени проблеми треба да се решаваат оперативно преку преземање на корективни мерки. Системите на внатрешна контрола треба да се следат за да се оцени квалитетот на работење на системот со текот на времето. Следењето се постигнува со рутински активности, посебни процени или комбинација од двете. Проверката на контролите треба да потврди дека внатрешните контроли придонесуваат кон остварување на целите. Со ревизијата во АЕК, во однос на проверката за

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 20

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

функционирањето на системот на ФУК, се констатирани следните состојби:

- Во АЕК, од страна раководството, постои позитивен став по препораките дадени од ДЗР, за што е доставена Информација за преземени мерки за постапување по препораките дадени од Овластениот државен ревизор во Конечниот извештај за извршена финансиска ревизија за 2009 година. Исто така, се преземаат мерки и активности за постапување по дадените препораки од внатрешниот ревизор.
- Согласно Стандард 24 од Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор, во октомври 2014 година, во АЕК донесен е План на проверка, Извештај од преиспитување на раководството и Извештај за интерна проверка, со што се преземени активности за континуирана проверка и оценување на функционирањето на внатрешните контроли, врз основа на ИСО стандардите.

Врз основа на наведеното во АЕК преземени се активности за соодветно функционирање на системот на ФУК од аспект на мониторингот.

2.2. Со ревизијата на процесите за управување и контрола при утврдување на ефикасноста на системот на интерни контроли при спроведувањето на набавките и плаќањата и заштита на средствата и обврските (инвентарисување на средствата и обврските) констатирана е следната состојба:

2.2.1. Системот на интерни контроли во процесот на спроведување на набавките и плаќањата:

Во АЕК спроведувањето на процесот на набавките и плаќањата, се врши во Секторот за финансии и сметководство, со две одделенија: Одделение за финансии и сметководство и Одделение за јавни набавки.

2.2.1.1. Врз основа на снимениот систем на интерни контроли, извршениот увид во прегледот на спроведените набавки во 2012 и 2013 година, и тестовите на усогласеност, го констатиравме следното:

- Јавните набавки се спроведуваат по постапка и начин дефинирани во ЗЈН и подзаконските акти. Активностите поврзани со јавните набавки ги врши одделението за јавни набавки, кое има 3 вработени. Раководителот на одделението за јавни набавки и раководителот на Секторот за финансии и сметководство имаат потврда за работа со јавни набавки издадена по спроведена обука и положен испит во БЈН.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 21

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- Набавките се спроведуваат врз основа на утврдени средства во финансискиот план и Годишниот план за јавни набавки.
- Донесена е пишана процедура по ИСО стандарди со која детално е опишан начинот на подготовка и спроведување на набавките, задолжени лица, тек на движење на документацијата, следење на нивно навремено спроведување и истата е достапна до сите инволвирани вработени.
- Со тестови на усогласеност на избран примерок се уверивме дека кај ревидираните постапки за јавни набавки преземени се потребните активности за воспоставување и функционирање на системот на интерни контроли и спроведување на постапките за јавни набавки согласно законските прописи.

2.2.1.2. Ревизијата имаше за цел да ја оцени ефикасноста и ефективноста на системот на интерни контроли во **процесот на плаќање** и преку утврдување на клучните ризици, клучните контроли и тестовите на усогласеност, констатирана е следната состојба:

- Во АЕК донесени се пишани процедури за финансиското и сметководственото работење и процедура за финансиски прашања согласно ISO 9001:2008. Наведените процедури опфаќаат планирање на работата на секторот за финансии и сметководство, организација на работата, реализација на тековни активности, верификација на реализираните активности, обезбедување на ресурси, контрола на процесот и известување за реализација на секторските активности и архивирање на документацијата.
- Согласно донесените процедури постои соодветна поделба на надлежности помеѓу лицата назначени за одобрување на плаќањето, исплата на средства и сметководствено евидентирање. Набавката односно преземањето на обврската се врши врз основа на склучен договор по спроведена постапка за јавна набавка. Воспоставен е тек на документација кој опфаќа архивско заведување на примени фактури, доставување на оригиналните финансиски документи до Секторот за финансии и сметководство, верификација на фактурите од страна на овластени лица и навремено доставување на компетирана документација до сметководството за нејзино евидентирање. По завршувањето на финансиската активност се врши ex- post финансиска контрола, со која се контролира дали финансиската трансакција е целосно и законски извршена.
- Во однос на реализацијата на финансискиот план, обезбеден е начин на следење на реализацијата на буџетот/финансиски план по одделни ставки, со усогласување на платениот износ со соодветната планирана ставка.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 22

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- Во одделението за финансии и сметководство се врши следење на реализацијата на договорите, преку интегрираниот софтвер за материјално и финансиско работење.

Ревизијата изврши тестови на усогласеност на системот на интерни контроли во процесот на плаќање од избран примерок. Од извршениот увид утврдени се отстапувања во однос на контролите утврдени согласно Процедурата за финансиски прашања кои се однесуваат на следното:

- Извршена е исплата на средства по спроведена постапка за набавка на ентериер за зградата на АЕК, при што од пет доставени и исплатени фактури, кај три фактури нема доказ за извршена ex-ante финансиска контрола и нема потпишана изјава од одговорното лице за следење на реализација на договорот. Од страна на ова лице, потпишан е записник за примопредавање на целокупната опрема за ентериерот, по премер пресметка во прилог на анекс договорот, во која што одредени позиции и ставки не беа усогласени со испорачаната опрема по фактурите и испратниците. Во текот на ревизијата, истата беше заменета со нова премер пресметка и беше доставен нов записник за примопредавање, кои што се усогласени со фактурите и испратниците. Меѓутоа, иако целата опрема е испорачана во август 2013 година, и евидентирана во книгата на основни средства, истата не е целосно опфатена со извршениот попис со состојба на 31.12.2013 година.
- Непотпишани изјави за потврда на извршени адвокатски услуги, од страна на одговорното лице за следење на реализацијата на договорот.

Поради претходно наведеното во АЕК, при спроведување на процесот на плаќање во системот на интерни контроли, потребно е да се преземат дополнителни мерки за навремено откривање на ризици и грешки, со цел обезбедување на доволно ниво на сигурност и избегнување на ризик од плаќања по некомплетна и неверодостојна документација.

2.2.2. Инвентарисување на средствата и обврските:

Ревизијата имаше за цел да ја оцени ефикасноста на системот на интерни контроли во процесот на инвентарисување, односно во спроведување на пописот преку добивање на уверување дека:

- ✓ пописот е извршен во законски утврдениот рок;
- ✓ пописот е сеопфатен (ги опфатил сите средства - сопствени и туѓи);
- ✓ пописот е квалитетно извршен;
- ✓ извршено е усогласување на сметководствената со фактичката состојба;
- ✓ изготвен е извештај од извршениот попис и истиот е разгледан и одобрен од надлежните органи;
- ✓ донесен е акт за прифаќање на извештајот.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 23

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Согласно член 30 од Законот за сметководството за непрофитните организации, во АЕК секоја година се организира и спроведува попис на средствата и изворите на средства.

Во 2007 година, донесен е Правилник за процедурите на финансиското и сметководствено работење на АЕК, со измени и дополнувања во 2009 и 2011, во кој се содржани одредбите за вршење на попис на средствата, побарувањата и обврските во АЕК.

За спроведувањето на активностите поврзани со пописот на средствата со состојба на 31.12.2013 година, директорот донел Одлука за извршување на попис и формирање на комисији за попис на состојба на ден 31.12.2013, со која се формирани три пописни комисији и една централна пописна комисија. Исто така, донесено е Упатство и налози на овластеното лице за извршување на попис, со состојба на ден 31.12.2013 година. Со одлуката и упатството се прецизирани сите надлежности на комисиите за попис и на ЦПК, обврската за донесување на план за работа, како и определен е органот која ја носи одлуката за попис.

Пописот во АЕК е почнат и завршен во роковите утврдени со упатството и согласно законот. За извршениот попис, пописните комисији имаат изготвено и доставено поединечни извештаи до ЦПК, врз основа на кои е составен целосен Извештај за попис на средствата, побарувањата и обврските, со состојба на 31.12.2013 година во АЕК. По овој извештај, на 21.01.2014 година, донесена е Одлука од директорот за усвојување на извештајот во целост, со прифаќање на сите предлози за кусок, расход и отпис на ненаплатени побарувања.

Со ревизијата констатирани се состојби кои влијаат на целосноста и квалитетот на вршењето на самиот попис, а се однесуваат на следното:

- Лицата кои се избрани за вршење на попис, во најголем дел се вработени во Секторот за финансии и сметководство, а претседател на ЦПК е раководителот на секторот на финансии и сметководство.
- Не се донесени детални планови за работа на подготовка и извршување на пописот, од секоја пописна комисија, освен динамичниот план, од комисијата за попис на основните средства, иако истото е предвидено и со Упатството на АЕК.
- Пред почетокот на пописот, во одделението за сметководство, не е извршено усогласување на книгата на основни средства (материјалната евиденција) со сметководствената евиденција (главната книга и аналитичката евиденција).
- За пописот на материјалните и нематеријалните средства не се изготвени пописни листи со внесени натурални и вредносни

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 24

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

показатели, по попис и сметководство, поради што не е извршено усогласување на сметководствената со фактичката состојба, со 31.12.2013 година.

- Не е извршен попис на вкупниот недвижен имот со кој располага АЕК, врз основа на обезбедени документи за сопственост, и нивна споредба со објектите, работните простории, пристапните патишта, антенски столбови, и сл., во Скопје, Битола и Штип, евидентирани во деловните книги.
- За пописот на инвестициите во тек, не е утврден степенот на завршеност на инвестицијата за секој одделен објект, како и не извршено усогласување со евидентираниите времени ситуации во сметководствената евиденција.
- Вршен е физички попис на опремата, мебелот и возилата, според листа на основни средства, која не е целосна односно не ги содржи сите основни средства кои се евидентирани во книгата на основни средства, а главно се однесува на поголем дел од ново набавените средства добиени со изработката на ентериерот за деловната зграда. Оваа листа на основни средства не е потпишана од пописната комисија.
- Пописот на паричните средства е извршен со искажување на податоци за салдата на одделните сметки (денарски и девизни) во деловните банки, со кои располага АЕК, според сметководствената состојба со 31.12.2013 година, без наведување и обезбедување на копија од последен извод по одделните сметки. За состојбата во благајните (денарска и девизна), не се изготвени посебни пописни листи (записници за утврдена фактичка состојба на парични средства во благајна), како и не се обезбедени последните касови извештаи со 31.12.2013 година, во прилог на извештајот за извршен попис.
- Пописот на побарувањата и обврските не е целосно извршен преку проверка и потврдување на реалноста на искажаните износи, на начин опишан во член 32-в од Правилникот. Во извештајот за попис, опфатени се сите побарувања и обврски, во денари и девизи, по различни основи, евидентирани во деловните книги на АЕК. За дел од побарувањата и обврските дадени се образложенија соодветно на називите по кои се евидентирани истите, но без наведување или прилог на документација за правниот основ за постоење на побарувањето односно обврската. При тоа, за побарувањата од купувачите во земјата и обврските спрема добавувачите во земјата и странство, приложени се само спецификации, без образложение или прилог на документација за правниот основ.
- Не е пресметана амортизација на дел од новонабавената опрема вклучена во набавката на ентериерот, иако истата е примена во август 2013 година, а за набавените специјални возила во 2013 година пресметана е амортизација врз основа на помалку утврден корисен век на употреба.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- Не е пресметана ревалоризација на набавката на ентериер (опрема) извршена во месец август 2013, иако за овие набавени основни средства во месец август има позитивен коефициент на ревалоризација.
- За предлогот за расходуваните средства, утврден од пописната комисија за 2013 година, како функционално неупотреблив, спроведено е книжење за раскнижување од евиденцијата на основни средства, иако истите не се физички отстранети од просториите на субјектот (отуѓени или предадени на овластена фирма за отпад).

Врз основа на претходно наведеното ревизијата констатира дека пописот во АЕК не е целосен и односно не е спроведен на начин пропишан согласно законската регулатива и интерните акти на субјектот што има влијание на воспоставувањето на ефикасен и ефективен систем на финансиско управување и контрола.

3. Во врска со прашањата што се однесуваат на Внатрешната ревизија дадено е следното образложение:

Согласно член 23 од ЗЈВФК, целта на внатрешната ревизија е на раководителот на субјектот да му обезбеди независно разумно објективно уверување и совет со цел за подобрување на работењето на субјектот и зголемување на ефективностa на системите за внатрешна контрола.

Согласно одредбата содржана во Стандард 25, АЕК треба да воспостави или да користи капацитет за внатрешна ревизија, составен од компетентни ревизори, кои ги извршуваат активностите во согласност со програмите засновани на оценка на ризиците. Внатрешната ревизија треба да ја извршува својата работа преку ревизорски извештаи во кои ќе бидат содржани наодите и препораките за отстранување на утврдените слабости во системот. Раководителот на субјектот, во согласност со препораките содржани во извештаите, треба да ги утврди потребните мерки за отстранување на слабостите утврдени со ревизијата.

Во функција на градење на одговори зад секое од поставените прашања, утврдени се следните состојби и дадени се образложенија:

3.1. Стандарди и методологија за извршување на внатрешна ревизија

- Внатрешниот ревизор, ја извршува својата функција врз основа на ЗЈВФК, стандардите за професионално извршување на внатрешната ревизија и правилниците кои се донесени врз основа на овој закон. Методологијата која ја применува ВР се базира на законските и подзаконски акти за вршење на внатрешна ревизија, како и врз основа на Прирачникот на МФ за внатрешна ревизија и Повелбата, кои се посочени како основни алатки за работа од МФ, Секторот за ЈВФК и

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 26

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

ЦЕХ. Во АЕК, врз основа на законските и подзаконските акти, донесена е процедура за внатрешна ревизија, која е сертифицирана со ИСО стандардите.

- Во текот на 2013 година, извршени се три промени на раководителот на ЕВР, поради што потпишани се и доставени до МФ – Сектор за внатрешна контрола, три Повелби за ВР, во јануари, мај и септември 2013, согласно член 48 став 1 алинеја 6 од ЗЈВФК и член 4 од Правилникот за Повелбата за внатрешна ревизија. Сите три повелби во текот на 2013, се изработени согласно правилникот и ги содржат сите предвидени елементи.

Наведените состојби упатуваат дека во делот на Стандардите и методологијата за извршување на внатрешната ревизија во АЕК воспоставени се соодветни политики за функционирање на внатрешната ревизија и остварувањето на посебните и општите цели на субјектот.

3.2. Организациона поставеност и кадровска екипираност на внатрешна ревизија

- Со актите за организација и систематизација на работни места во АЕК, од јули 2010, со измени и дополнувања, во ноември 2010, формирана е Служба за ВР, како независна организациона единица во АЕК, организационо и функционално, и директно и единствено одговорно на раководителот на субјектот.
- Во Службата за ВР систематизирани се две работни места, со вкупно 4 извршители, од кои пополнето е местото раководител и еден внатрешен ревизор. Во текот на 2013 година раководителот на Службата за ВР, е три пати менуван, а од февруари 2014 година, за раководител е назначено лице кое во претходниот период ги вршело задачите на внатрешен ревизор, во период од 1.02.2011 до 3.02.2014 година.
- Раководителот на Службата за ВР, која во 2013 година ги извршувала задачите на внатрешен ревизор, има посетено и реализирано повеќе обуки, за што се добиени сертификати за одделни области, а во 2014 година, има склучено договор со МФ, за посета на обука заради добивање сертификат за овластен внатрешен ревизор.
- Во АЕК внатрешните ревизори вршат работи и работни задачи кои исклучиво произлегуваат од функцијата на ВР, без ограничување на делокругот на работење.

Погоре наведените состојби упатуваат дека во АЕК воспоставена е соодветна организациона поставеност на внатрешната ревизија, со цел непречено и целосно извршување на ревизорските задачи на Службата за внатрешна ревизија.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 27

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

3.3. Планирање и одобрување на плановите на внатрешна ревизија и степен на реализација

- Во периодот од 2012 до денес, во Службата за ВР, има донесено три стратешки планови за извршување на внатрешна ревизија, кои опфаќаат период од по три години, и за кои е добиена согласност од директорот. Овие планови ги содржат сите елементи согласно Правилникот за начинот на извршување на ВР и начинот на известување за ревизијата.
- Стратегија за управување со ризици, на ниво на субјект, не е донесена. Во 2013 година, со секоја поединечна ревизија, се изготвува програма во која, за секоја од утврдените контролни цели, се утврдуваат и ризиците.
- Врз основа на стратешките планови, се носат годишни планови за извршување на внатрешната ревизија, за кои се добива согласност од директорот. Годишните планови за 2012, 2013 и 2014 година ги содржат сите елементи наведени во Правилникот.
- Годишните и стратешките планови се доставени до ЦЕХ во законскиот рок односно до 15 декември во тековната година, согласно член 40 став 4 од ЗЈВФК.
- Во изминатиот период извршена е измена на планот за 2012, во јуни 2012 година, со соодветно образложение, за што со писмо е известена МФ – ЦЕХ.
- Годишните планови за извршување на ВР за 2012 и 2013 година, се реализирани, освен една ревизија во 2013 година, за што е дадено соодветно образложение во Извештајот од ВР за 2013 година.
- Кај поединечните ревизии извршени во 2012 и 2013 година, постои усогласеност на реализацијата во однос на дефинираната временска рамка односно истите се извршени во рокови утврдени со планот.
- Директорот на АЕК е информиран за состојбата на извршувањето на планот за ВР, преку доставување на претходните и конечните извештаи по завршувањето на секоја поединечна ревизија, како и преку изготвените Извештаи за извршени ревизии на ВР, за 2012 и 2013 година, на образецот што се однесува за ВР во Извештајот, согласно член 47 од ЗЈВФК.

Погоре наведените состојби упатуваат дека во делот на планирањето на внатрешната ревизија, воспоставен е систем кој овозможува реализација на планираното.

3.4. Извршување и известување на ВР

- Согласно Годишниот план за извршување на внатрешна ревизија за 2013 година, извршени се вкупно 5 ревизии, и тоа: 1 ревизија на усогласеност (регуларност), 2 системски ревизии, 1 финансиска ревизија

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 28

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

и 1 ревизија за следење на препораките по дадени наоди во извештаите за извршени ревизии во 2012 година.

- Во досегашниот период (2011, 2012, 2013) обично не се изготвува посебно овластување од раководителот на ЕВР, како што е пропишано во член 5 од Правилникот за ВР. Ревизиите се извршуваат согласно годишниот план. На увид е дадено само едно овластување со дата 24.12.2012 година.
- За секоја поединечна ревизија извршена во 2013 година, изготвен е план и програма, кои ги содржат сите елементи предвидени во Правилникот, а при изготвување на извештајот, во секоја ревизија запазени се сите три фази (нацрт, претходен и конечен извештај).
- Постои соработка и комуникација со раководителите на ревидираните организациони единици на кои се презентираат наодите и заклучоците од извршената ревизија. Во одделни претходни извештаи, во рамките на коментарот, е наведено дека се одржани завршни состаноци на кои се презентирани наодите на раководителите на ревидираните единици. На завршниот состанок се постигнува согласност за фактите на наодите на ревизија и за имплементација на препораките. Претходниот извештај се изготвува во рок од еден месец по завршувањето на ревизијата и истиот се доставува до раководителите на ревидираните организациони единици.
- Во АЕК се изготвени и доставени акциски планови од страна на Службата за ВР, на кои има потпис за согласност од страна на раководителите на ревидираните организациони единици.
- Нема писмен доказ за доставен конечен извештај до раководителите на ревидираните единици, освен до директорот на АЕК, преку шефот на кабинет. Овие извештаи се доставувани по пат на електронска пошта или во печатена форма, во вид на копија.
- Конечните извештаи во 2013 година ги содржат елементите: вовед и општи информации, извршно резиме и детален извештај, со наоди и препораки, а не содржат одговори од ревидираните единици, како и не е приложен конечен акциски план за спроведување на препораките.
- Според дадените податоци во Годишните извештаи за извршени ревизии во 2012 и 2013, изготвени од ВР, не се вршени ad hoc ревизии во АЕК.
- АЕК нема обврска за изготвување на Годишен финансиски извештај, согласно член 47 од ЗЈВФК. Меѓутоа, Службата за ВР има изготвени Извештаи за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија на АЕК, на обрасците што се однесуваат за ВР, за 2012 и 2013 година.

Погоре наведените состојби упатуваат на заклучок дека во делот на извршувањето и известувањето на ВР, воспоставен е систем кој овозможува непречено функционирање и развој на ВР, а со тоа и минимизирање на слабостите и подобрување на ефикасноста на работењето на субјектот.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 29

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

3.5. Мониторинг и имплементација на препораките

- Во јануари 2014 година изготвен е Извештај за извршена ревизија на следење на препораките од извршените ревизии во 2013, со прилог Табела, со податоци за назив на извршената ревизија, препораки, наоди, и статусот на препораката (спроведена, неспроведена, во тек, делумно). Табелата всушност претставува матрица за следење на имплементацијата на препораките, врз основа на наодите во ревизорските извештаи.
- Раководителите на ревидираните организациони единици не доставуваат квартални извештаи до директорот и внатрешниот ревизор, во врска со постигнатиот напредок за спроведувањето на препораките во временската рамка утврдена со акцискиот план, со што не е постапено согласно член 18 став 2 од ЗЈВФК.
- Во досегашниот период, препораките дадени од Службата за ВР се следат преку извршен увид и проверка на документацијата кај претходно ревидираната организациона единица, за што се изготвуваат и посебни извештаи.
- Според Извештајот и Табелата, во јануари 2014, во АЕК мал дел од препораките не се спроведени или се во тек, од причина што истите зависат и се поврзани со активности на други организациони единици или од надворешни околности, а за одделни препораки потребен е и поголем временски период.

Согласно претходно наведеното, во делот на имплементацијата на препораките на внатрешната ревизија, воспоставен е добар систем кој овозможува имплементирање на препораките со цел минимизирање на слабостите и подобрување на ефикасноста на работењето на агенцијата.

ЗАКЛУЧОК :

Надлежните органи за управување и раководење со субјектот имаат обврска за преземање мерки, политики и конкретни активности за пропишување на подзаконските и интерните акти, донесување и имплементација на процедурите за финансиско управување и контрола (планирање, извршување, мониторинг и известување) и внатрешната ревизија кои претставуваат предуслов за воспоставување на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија.

Со извршената ревизија на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија во АЕК констатиравме дека: донесени се и се имплементираат Петгодишна Регулаторна стратегија на АЕК и Програма за работа на АЕК, процедурите по ИСО стандардите за управување со квалитет за одделни процеси во работењето, извршено е делегирање на овластувања, распределба на должностите и одговорностите, и воспоставена е соодветна организациона поставеност на внатрешната ревизија, што упатува дека **делумно се**

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 30

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

преземени потребните активности за воспоставување и обезбедување на ефикасност и ефективност на системот на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија за непречено остварување на целите на субјектот.

Постојат можности за подобрување на функционирањето и развојот на системот на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија во делот на имплементација на донесената Стратегија за управување со ризици и повеќегодишна ИТ стратегија за развој, целосно почитување на процедурата од сите инволвирани вработени при спроведување на постапките на извршување и контрола во процесот на плаќање, како и квалитетно организирање и извршување на пописот.

Во насока на подобрување на констатираните состојби во продолжение даваме препораки со чие спроведување би се зголемиле ефикасноста и ефективноста во работењето на АЕК.

ПРЕПОРАКИ:

1. Во наредниот период раководителот на субјектот да преземе активности за имплементација на донесената Стратегија за управување со ризици и повеќегодишната ИТ стратегија за развој (2015-2019).
2. Директорот да преземе мерки и активности за целосно почитување на процедурата од сите инволвирани вработени при спроведувањето на постапките на извршување и контрола во процесот на плаќање.
3. Директорот да преземе активности и мерки за квалитетно организирање и извршување на пописот на средствата и изворите на средства, согласно законските прописи.